

AKADEMSKA I SOCIJALNA PRILAGODBA NA STUDIJ NA PRIMJERU STUDENATA PRIVATNOG VISOKOG UČILIŠTA

Primljen: 24.4.2012.
Prihvaćen: 25.5.2012.

UDK 37.018.593
Prethodno priopćenje

Pred. Ivana Vrhovski, prof.soc., pred. Silvana Fratrić Kunac, prof. i Mirna Ražić, bacc.oec.
Veučilište VERN'

Potpuna adresa: Trg bana Josipa Jelačića 3, Zagreb, RH
Telefon: 01 4881 831 Fax: 01 4881 830 E-mail: ivana.vrhovski@vern.hr; silvana.fratric@vern.hr

SAŽETAK - Izloženost akademskom stresu zahtijeva suočavanje studenata ne samo s akademskim izazovima već i s novim socijalnim odnosima. Kvaliteta prilagodbe novim ulogama i uvjetima povezana je s akademskim uspjehom i s ustrajanjem u studiranju (retencijom) što upućuje na važnost istraživanja ovog područja. Ovim istraživanjem željelo se istražiti razlike u stupnju akademske i socijalne prilagodbe obzirom na spol, dob, godine studija i status studenta. Na uzorku od 125 studenata Veučilišta VERN' primijenjena je za tu svrhu prilagođena Skala prilagodbe na studij (SACQ-Student Adaptation to College Questionnaire; Baker i Siryk, 1999.). U istraživanju su promatrana dva aspekta (akademska i socijalna prilagodba) od originalno postojeća četiri. (Emocionalna prilagodba na studij te institucionalna privrženost nisu predmet ovoga rada).

Akademska prilagodba odnosi se na različite obrazovne zahtjeve s kojima se studenti susreću na fakultetu i upućuje na posvećenost visokom obrazovanju općenito. Socijalna prilagodba govori o tome kako se studenti nose s interpersonalnim iskustvima na fakultetu, poput sklapanja prijateljstava i/ili priključivanja grupama i sl.

Studentice ostvaruju više prosječne rezultate u aspektu akademske prilagodbe od studenata, s tim da je veća razlika po spolu vidljiva na prvoj godini izvanrednog studija i trećoj godini redovnog studija. U svakom slučaju, bez obzira na spol, akademska prilagodba ima tendenciju opadanja s prelaskom na višu godinu studija. Socijalna prilagodba prema varijabli spola ne pokazuje neke značajne razlike između studenata i studentica i kod svih ima tendenciju rasta s godinama studiranja, no studentice prve godine izvanrednog studija imaju značajno nižu socijalnu prilagodbu od ostalih.

Ključne riječi: akademska prilagodba, socijalna prilagodba, studenti, spolne razlike

ABSTRACT - Exposure to stress associated with academic processes forces students to face not merely academic challenges but corresponding social relationships also. The level of adaptation to the new roles and circumstances has been closely linked to studying successfulness and persistence (retention), both of which emphasise the importance of researching this area.

The paper introduces a study aimed at identifying differences in the student level of academic and social adaptation with respect to their sex, age, year of study and status. The SACQ method (Baker and Siryk, 1999) was used to examine a sample of 125 students from the University of Applied Science VERN'. The study has taken into account the two (out of the original four) key research parameters, namely the academic and the social adaptations. The emotional adaptation and institutional attachment as the third and fourth parameter have not been utilised in the study.

The academic adaptation refers to the different requirements set forth by the curriculum and exemplifies general commitment to studying. The social adaptation describes how students cope with interpersonal experiences such as making friendships, joining social groups etc.

With respect to the academic adaptations aspects, the study shows that female students normally achieve higher scores than their male colleagues. The difference increases at first year part-time and 3rd year full-time students. Nevertheless, it may be argued that academic adaptation demonstrates a declining tendency in higher years of studying. The study also shows that the social adaptation is indifferent to the gender and tends to grow with the year of study. The 1st year female students however demonstrate significantly lower social adaptation than others.

Key words: academic adaptation, social adaptation, students, gender differences

1. UVOD

Početak studiranja predstavlja osobi novu životnu promjenu i suočava je s brojnim i raznolikim zahtjevima koji se pred nju postavljaju. Prijelaz na studij može biti pozitivno iskustvo gdje se otvaraju nove mogućnosti za osobni razvoj, osamostaljivanje, ali također zahtijeva prilagodbu. Stoga ujedno predstavlja stresni događaj, a uspješnost svladavanja izazova studentskog života povezana je s mnogim faktorima: zrelosti, osobinama ličnosti,

socijalnoj podršci, životnim uvjetima te s već usvojenim strategijama suočavanja sa stresom.

„Stres se može definirati kao stanje koje nastaje kada su ljudi suočeni s događajima koje smatraju prijetećima za svoju dobrobit ili koji od njih traže ulaganje dodatnih napora kako bi udovoljili postavljenim zahtjevima“ (Šverko i dr., 2008:120).

Istraživanja psihološke prilagodbe studenata su brojna (cca 3000), a većina je provedena u SAD-u.

Veliki interes za ove fenomene potaknut je trendom sve većeg broja studenata, ali istovremeno i sve većim postotkom studenata koji nikada ne

završe studij. Na hrvatskim sveučilištima je niska efikasnost studenata posebno zabrinjavajuća.

U Hrvatskoj je provedeno istraživanje prilagodbe studenata Riječkog sveučilišta pomoću Skale prilagodbe na studij koja je jedna od najčešće korištenih instrumenata za procjenu prilagodbe studenata u SAD-u (SACQ, Baker i Siryk, 1999) koje je potvrdilo tri od originalno četiri aspekta prilagodbe; akademska prilagodba, emocionalna prilagodba, socijalna prilagodba i privrženost instituciji. Akademska prilagodba se odnosi na udovoljavanje zahtjevima studija, emocionalna prilagodba podrazumijeva postojanje znakova emocionalnih poteškoća i tjelesnih simptoma, a socijalna prilagodba povezana je sa snalaženjem u fakultetskoj okolini i interakcijama s kolegama.

Četvrti aspekt prilagodbe nije potvrđen ovim istraživanjem, ali i brojna druga subskalu privrženosti instituciji ne koriste u svojim analizama. Osjećaj privrženosti se odnosi na zadovoljstvo studenata fakultetom i studijem općenito. Rezultati ovog istraživanja su pokazali bolju akademsku i socijalnu prilagodbu studentica, ali slabiju emocionalnu prilagodbu u odnosu na mladiće. Ovo je istraživanje također ukazalo i na moguće pozitivne efekte promjene mjesta boravka zbog studiranja na socijalnu prilagodbu i to kod studentica na višim godinama studija.

Rezultati većine istraživanja ne potvrđuju spolne razlike u prilagodbi studenata ili su one vrlo male, a pokazuju nešto bolju emocionalnu prilagodbu studenata i bolju akademsku te socijalnu prilagodbu studentica.

Dosadašnja istraživanja pokazuju da se studentska populacija suočava sa socijalnim, emocionalnim i motivacijskim poteškoćama koji se onda održavaju na probleme u učenju i akademski uspjeh. Tako na akademski uspjeh ne utječu samo kognitivni i intelektualni faktori već i vjerovanje, emocionalne i ponašajne reakcije (Živčić -Bećirević i dr., 2007).

Psihološka prilagodba se pokazala kao prediktor retencije studenata u longitudinalnom istraživanju Gerdesa i Mallinckroda (1994), a također ukazuje na značaj pomoći studentima u razvoju vještina učenja, upravljanja vremenom, postavljanja ciljeva i sl. Pomaganje u akademskoj i socijalnoj integraciji može povećati retenciju neovisno o akademskom uspjehu jer su problemi emocionalne i socijalne prirode bolji prediktori odustajanja od studiranja od problema u akademskoj prilagodbi. Neke druge studije pokazuju konzistentnu vezu između akademskog uspjeha i retencije, ali i značaj socijalne podrške na uspjeh na studiju (DeBerard, 2004).

Istraživanje utjecaja posebno osmišljenog vršnjačkog programa na kvalitetu prilagodbe pokazuje da su studenti koji su bili uključeni u aktivnosti programa (socijalne aktivnosti, razvoj interpersonalnih vještina i sl.) postigli značajno veće rezultate na subskali socijalne prilagodbe u odnosu na kontrolnu grupu (Abe i dr., 1998).

Pokazalo se također da studenti pod visokom razinom stresa uče manje od onih pod umjerenom razinom stresa i suočavaju se sa strahom od akademskog neuspjeha i shodno toj činjenici naglašava se značaj usvajanja efikasnih metoda suočavanja sa stresom (Sadri i Marcoulides, 1997).

Studija Pritcharda i dr. (2007) otkriva povezanost negativnih taktika suočavanja sa stresom i perfekcionizam sa slabijim tjelesnim zdravljem i pretjeranom konzumacijom alkohola, a s druge strane pozitivan utjecaj optimizma i samopoštovanja na psihofizičko zdravlje studenata na početku studija.

Bezinović i dr. (1998) proveli su istraživanje dominantnih psiholoških problema hrvatskih studenata koje je otkrilo vrlo zabrinjavajuće stanje, jer 63.9 % studenata osjeća tjeskobna stanja vezana uz studij, strah od neuspjeha, ima teškoće s učenjem i polaganjem ispita, a 42.2 % studenata izražava nezadovoljstvo studijem i nedostatak motivacije.

Stoga postoji potreba za identificiranjem problema studenata i pružanjem odgovarajuće pomoći i podrške kako bi što veći broj studenata diplomirao i realizirao svoje obrazovne i profesionalne ciljeve.

Potrebno je pravovremeno prepoznati studente s problemima u prilagodbi i osmisлити i provesti efikasne programe intervencije u obliku psihološke podrške i pomoći na samom početku studija, ali i kontinuirano praćenje prilagodbe studenata s početnim poteškoćama tijekom studija.

Posebnu kategoriju predstavljaju zaposleni studenti koji istovremeno moraju izvršavati i usklađivati akademske i profesionalne obveze te im je potrebno olakšati studiranje kroz posebne uvjete organizacije studiranja. Također dodatan stresor ovoj populaciji može biti i financijske prirode, posebice u uvjetima recesije i financijske nesigurnosti, jer oni samostalno plaćaju studij (ili to za njih čini njihov poslodavac).

Obzirom da danas u Hrvatskoj postoji značajan broj privatnih Veleučilišta i fakulteta koji imaju brojne specifičnosti u odnosu na „državne“ ovim se radom željela provjeriti akademska i socijalna prilagodba studenata jednog privatnog Veleučilišta.

2. VRSTE PRILAGODBE NA STUDIJ

2.1. AKADEMSKA PRILAGODBA

Istraživanja pomoću skale SACQ identificirala su četiri aspekta akademske prilagodbe; motivaciju za pohađanjem fakulteta i izvršavanjem fakultetskih obveza; korištenje motivacije u stvarnom akademskom angažmanu; efikasnost ili uspjeh uložene napore i zadovoljstvo fakultetskim okruženjem.

Prilagodba studiju povezana je s kvalitetom akademske izvedbe. Brojna istraživanja pokazala su da studenti s boljom prilagodbom studiju, a posebno

akademsom prilagodbom imaju u prosjeku više ocjene i općenito bolji akademski uradak. Akademski prilagodba se manifestira u kvaliteti akademskog uspjeha kao što su više prosječne ocjene, viši status u akademskoj zajednici te u ozbiljnosti shvaćanja svrhe studiranja (odlučnost i opće zadovoljstvo akademskim životom, jasnoća profesionalnih planova, pohađanje nastave, navike u učenju, stavovi prema fakultetu).

2.2. SOCIJALNA PRILAGODBA

Ova vrsta prilagodbe također uključuje četiri aspekta: raspon socijalnih aktivnosti i uspjeh u funkcioniranju općenito, povezanost s drugim osobama na fakultetu, preseljenje iz doma te ondje značajne osobe i zadovoljstvo socijalnim okruženjem. Studenti s višim rezultatima na skali SACQ a posebno na subskali socijalne prilagodbe su u većoj mjeri uključeni u život svog fakulteta.

Socijalna prilagodba povezana je s čestinom sudjelovanja u izvannastavnim aktivnostima i s uspostavljanjem i održavanjem odnosa (broj bliskih prijatelja, trajanje prijateljstva, vrijeme koje posvećuju druženju s prijateljima, kvaliteta odnosa s kolegama, postojanje romantičnih veza). Također se ogleda u interpersonalno-profesionalnoj kompetenciji kao primjerice kvalificiranje za poziciju asistenta u studentskom domu (Baker, 2002).

2.3. EMOCIONALNA PRILAGODBA

Skala emocionalne prilagodbe ispituje kako se studenti osjećaju na psihološkom i fizičkom planu (Baker i Sirk, 1999). Viši rezultati na ovoj skali ukazuju na općenito dobro fizičko zdravlje, a povezani su s manje psihosomatskih simptoma, manjim brojem posjeta liječniku i manjim brojem izostanaka s nastave zbog bolesti (Baker, 2002). Navedena skala nije korištena u ovom istraživanju.

2.4. INSTITUCIONALNA PRIVRŽENOST

Subskala koja se odnosi na ovaj aspekt prilagodbe konstruirana je s ciljem ispitivanja stupnja posvećenosti obrazovno-institucijskim ciljevima i stupnju privrženosti fakultetu koji student pohađa, a pogotovo kvaliteti povezanosti studenta s institucijom (Baker i Sirk, 1989). Studenti s većom institucionalnom privrženosti rjeđe odustaju od studija. Navedena skala nije korištena u ovom istraživanju.

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanjem koje je predmet ovog rada željelo se ispitati eventualne razlike u stupnju akademske i socijalne prilagodbe obzirom na spol, dob, godine studija i status studenata. Istraživanjem su obuhvaćeni polaznici redovnog i izvanrednog studija.

Metodom slučajnog izbora odabrano je po tri grupe redovnih studenata 1. i 3. godine studija, te po dvije grupe izvanrednih studenata 1. i 3. godine.

Na uzorku od 125 studenata Veleučilišta VERN' primijenjena je za tu svrhu prilagođena Skala prilagodbe na studij (SACQ-Student Adaptation to College Questionnaire; Baker i Sirk, 1999.). Autori originalnog upitnika pretpostavili su da je prilagodba na studij multifaktorska jer zahtijeva prilagodbu na različite zahtjeve. U ovom istraživanju su promatrana dva aspekta (akademska i socijalna prilagodba) od originalno postojeća četiri. (Emocionalna prilagodba i institucionalna privrženost nisu predmet ovoga rada). Izabrano je 36 tvrdnji i ispitanici su procjenjivali svoj stupanj slaganja s navedenim tvrdnjama na skali od 1 do 5.

Prilagođena skala sastoji se od 36 tvrdnji koje mjere dva aspekta prilagodbe na studij, obuhvaćena u dvije subskale: akademske prilagodbe i socijalne prilagodbe. Subskala akademske prilagodbe sadrži 25 čestica koje se odnose na različite obrazovne zahtjeve s kojima se studenti susreću na fakultetu. Subskala socijalne prilagodbe ima 11 čestica koje mjere koliko se dobro studenti nose s interpersonalnim iskustvima na fakultetu, poput sklapanja prijateljstva, priključivanje grupama i sl. (Većina rezultata prikazanih u ovom radu, prikazuje se u postotku.)

4. ANALIZA DEMOGRAFSKIH PODATAKA DOBIVENIH ISTRAŽIVANJEM

Što se tiče demografske slike uzorka, od ukupno 125 ispitanika, u istraživanju je sudjelovalo 65 studentica i 60 studenata. Prosječna dob redovnih studenata je 19,57 godina na prvoj, odnosno 22,69 na trećoj godini studija, a kod izvanrednih studenata 28,15 godina na prvoj, odnosno 29,42 godina na trećoj godini studija. Značajne razlike u prosječnoj dobi između redovnih i izvanrednih studenata ne začuđuju jer su izvanredni studenti uglavnom u radnom odnosu i starije dobi, a redovni uglavnom upisuju studij odmah nakon mature.

Izvanredni studenti imaju u prosjeku više ocjene od redovnih studenata što je vjerojatno uvjetovano činjenicom da su to uglavnom zaposleni studenti koji ili samostalno financiraju svoje studiranje ili im ga financira poslodavac, te da su time motiviraniji za ostvarivanjem viših ocjena studiranja.

Postoji značajna razlika u strukturi studenata s obzirom na zaposlenost. Većina izvanrednih studenata je zaposlena (na prvoj godini njih 85%, a na trećoj njih 79%), dok većina redovnih studenata ne radi (85% na prvoj godini). No, zanimljivo je da čak 36% redovnih studenata treće godine ipak povremeno radi.

Na pitanje jesu li radi studiranja mijenjali mjesto boravka, svega 10% izvanrednih studenata prve, odnosno 13% izvanrednih treće godine, pozitivno je odgovorilo na ovo pitanje. Za izvanredne studente i jest za očekivati da su iz Zagreba ili okolice jer

ustroj nastave izvanrednog studija i istovremeno činjenica da su zaposleni vjerojatno ne bi mogla biti usklađena da dolaze iz nekog drugog kraja države. Zanimljivo je da je na prvoj godini redovnog studija značajno više studenata mijenjalo mjesto boravka (69%) u odnosu na redovne studente koji pohađaju treću godinu studija (36%). Ovi rezultati mogli bi upućivati na promjenu strukture upisanih redovnih studenata u ovoj akademskoj godini, u odnosu na dvije godine prije toga.

5. ANALIZA AKADEMSKE PRILAGODBE NA STUDIJ

Od 25 tvrdnji koje se odnose na akademsku prilagodbu, bit će izdvojene neke koje su se pokazale ključnima.

Redovitost pohađanja nastave vrlo je visoka bez obzira na godinu studija ili način studiranja. Najveća dolaznost prisutna je kod redovnih studenata prve godine studija (što opada prema trećoj godini studija), a istovremeno svega 8-10% izvanrednih studenata ne dolazi redovito na nastavu. Razlog tome je politika studiranja na VERN'u koja uvjetuje postotak od minimalno 70% dolaznosti kao uvjet pristupanja ispitu.

Na upit koliko ih zabrinjavaju troškovi studiranja, vidljiv je porast zabrinutosti s godinama studija. Najmanje su zabrinuti redovni studenti prve godine (17%), zatim izvanredni prve godine (30%), pa redovni studenti treće godine (51%). Najviše zabrinuti troškovima studiranja su izvanredni studenti treće godine (67%) koji su gotovo svi zaposleni, sami snose troškove studiranja i vjerojatno je da ih brine utjecaj ekonomske krize na mogućnost financiranja studija.

Vrlo mali postotak studenata uživa u pisanju pisanih radova koje zahtijeva studij (seminara, portfolia i sl.), a najmanje u tome uživaju redovni studenti treće godine studija (58%). Ta činjenica može upućivati na opterećenost radnim obavezama te vrste, manjak vremena kojeg imaju na raspolaganju, ali i zasićenje brojnim pisanim zadacima koje su tijekom tri godine studija imali obvezu izraditi.

Svojom osobnom situacijom na fakultetu najzadovoljniji su redovni studenti prve godine (78%), a nešto manje je onih na trećoj godini (55%). Dok je 62% izvanrednih studenata prve godine zadovoljno svojom situacijom na fakultetu, kod izvanrednih studenata treće godine primijecujemo spljoštenu Gaussovu krivulju (s vrijednostima u postocima: 8-21-25-29-17).

Motivacija studenata za učenje je diskutabilna. Kod redovnih studenata 41% njih nije motivirano za učenje, dok na prvoj godini 33%, a na trećoj 31% ipak smatra svoju motivaciju za učenjem vrlo visokom. Izvanredni studenti generalno su motiviraniji, što je vjerojatno uvjetovano s nekoliko razloga: sami plaćaju studij ili im ga plaća poslodavac, svjesniji su vrijednosti akademskog statusa i gledaju na studiranje kao posebnu priliku.

Najmotiviraniji su izvanredni studenti prve godine (60%), dok na trećoj čak 50% u posljednje vrijeme nije motivirano za učenje.

Studenti treće godine studija u posljednje vrijeme teže se koncentriraju kad uče (50% redovnih treće godine i 55% izvanrednih treće godine). Razlog tome vjerojatno je činjenica da su pred sam kraj studiranja, očito već malo zamoreni obvezama koje im nameće studij.

Stupanj zadovoljstva kvalitetom i tipom kolegija općenito je visok, no to zadovoljstvo opada s godinama studija. „Brucoši“ su najzadovoljniji (redovnih 91%, a izvanrednih 85%), a na trećoj godini studija zadovoljstvo kolegijima kod redovnih studenata je 55%, odnosno svega 25% kod izvanrednih studenata. Slični rezultati dobiveni su i na pitanje o zadovoljstvu programima kolegija na trenutnom semestru (kod brucoša je to 75% redovnih i 85% izvanrednih, a kod treće godine 50% redovnih i 26% izvanrednih studenata).

Studenti su zadovoljni odlukom o upisu VERN'a, ali postoji tendencija opadanja zadovoljstva s godinama studija. 86% redovnih studenata prve godine zadovoljno je odlukom upisa na VERN', a na trećoj godini redovnog studija to je 66%. Također, 70% izvanrednih studenata prve godine zadovoljno je odlukom upisa na VERN', a na trećoj godini izvanrednog studija to je 42%. Vjerojatni razlog tome su promjene u organizaciji studija koje su se događale u trenutku provođenja istraživanja. Ove rezultate moguće je povezati s rezultatima o zadovoljstvu kvalitetom i tipom kolegija na fakultetu, njihovim programom te prirodnom psihološkom reakcijom otpora promjenama prilikom koje se umanjilo njihovo zadovoljstvo fakultetom.

Studentska očekivanja spram studija i pozitivan doživljaj studija, ima tendenciju rasta s godinama studija, tj. iskustvo igra veliku ulogu. Rezultati govore da su izvanredni studenti prve i treće godine studija općenito najsigurniji (75-88%) dok su redovni studenti prve i treće godine studija u nešto manjoj mjeri sigurni zašto studiraju i što od studija očekuju (76-81%). Moguće je pretpostaviti da je to zato što su izvanredni studenti zaposleni pa su osim prema sebi samima, odgovorni i prema poslu i prema studiju, a vrlo vjerojatno i prema poslodavcu koji im financira studij.

Na pitanje o učinkovitosti vremena korištenog za učenje, rezultati pokazuju da većina studenata ipak kritički gleda spram vremena kojeg su utrošili na učenje. 72% redovnih i 85% izvanrednih studenata prve godine smatra da nedovoljno učinkovito koristi svoje vrijeme za učenje ili nisu sigurni rade li to dovoljno učinkovito, dok na trećoj godini ta tendencija opada (to misli 66% redovnih i 59% izvanrednih studenata treće godine).

Studenti su zadovoljni profesorima, osim treće godine izvanrednih studenata (21%) što ukazuje na potencijalno istančanije kriterije. Kod izvanrednih studenata treće godine veći je broj onih vrlo nezadovoljnih nego onih vrlo zadovoljnih.

Pri razmišljanju o promjeni fakulteta, veliki postotak studenata ne razmišlja o tome. Postotci su veći na prvoj godini studija (83-85%) što ukazuje na zadovoljstvo odabranim fakultetom, dok su na trećoj godini studija ti postotci nešto manji (65-75%). No, ipak 17% izvanrednih studenata na trećoj godini puno razmišlja o promjeni fakulteta.

Rezultati pokazuju relativnu uravnoteženost odgovora studenata kada ih se upita smatraju li da dovoljno rade za pojedine kolegije (gotovo pravilna Gaussova krivulja), no studenti treće godine skloniji su odgovarati da vjerojatno ne rade dovoljno za pojedine kolegije (58%-71% to ne može procijeniti ili smatra da se ta tvrdnja uglavnom odnosi na njih).

Kod studenata prve godine primijetan je doživljaj manje sigurnosti u svoje sposobnosti (74-90%) nego što je to kod studenata treće godine koji su značajno sigurniji u to da su dovoljno pametni i sposobni po pitanju akademskog rada (83-95%). Također, rezultati mogu upućivati na to da je većina studenata uvjereni u svoje sposobnosti, da imaju percepciju vlastite visoke akademske kompetentnosti te da im fakultetske obveze na VERN-u ne predstavljaju stres.

U prikazu procjene zahtjevnosti studiranja, vidljivo je da studenti obaveze na fakultetu ne smatraju teškima. Rezultati procjene vlastitih sposobnosti za svladavanje programa studija u skladu su s njihovom procjenom sposobnosti za akademski rad. Prema rezultatima, izvanredni studenti treće godine (65%) obaveze na fakultetu procjenjuju najlakšim u odnosu na druge, dok su stavovi ostalih studenata, redovnih prve i treće godine te izvanrednih studenata prve godine ujednačeni - većini obaveze na fakultetu nisu teške.

6. ANALIZA SOCIJALNE PRILAGODBE NA STUDIJ

Subskala socijalne prilagodbe korištenog upitnika sastojala se od 11 čestica, pomoću kojih su se ispitivale sljedeće varijable: uključenost u društvene aktivnosti na fakultetu, druženje s osobama suprotnog spola, procjenu stupnja uklopljenosti u fakultetsko okružje, zadovoljstvo sklapanjem prijateljstava u okviru fakulteta, procjenu razine osamljenosti na fakultetu, procjenu socijalnih vještina relevantnih za snalaženje tijekom studiranja, zadovoljstvo društvenim životom na fakultetu, procjenu razine razlikovanja u odnosu na druge studente, razinu opuštenosti u prisustvu drugih, procjenu broja bliskih društvenih odnosa, te broja poznanika i broja prijatelja na fakultetu.

Uključenost studenata u društvene aktivnosti na fakultetu varira u rasponu od 55% do 77%. Izvanredni studenti u velikoj većini nisu uključeni u društvene aktivnosti (68-77%) vjerojatno zbog radnih obveza kojima su zaokupljeni, dok su redovni studenti ipak nešto više uključeni. Redovni "brucoši" možda nisu dovoljno informirani o postojećim društvenim aktivnostima na fakultetu.

Na negativnu tvrdnju procjene kvalitete druženja s osobama drugog spola, gotovo svi studenti tvrde da im uopće nije teško družiti se s osobama suprotnog spola (više od 90% svih studenata).

Većina studenata ima osjećaj da se dobro uklapa u fakultetsko okruženje (od 65 do 84%) što se također, može povezati s očito, dobro koncipiranim odvijanjem interaktivne nastave u malim grupama koje su nerijetko kohezivnije te olakšavaju i potiču komunikaciju među studentima.

Velik je i postotak studenata koji su zadovoljni količinom prijateljstava koja su sklopljena u okviru fakulteta (od 69% redovnih studenata prve godine, do čak 79% izvanrednih studenata treće godine). Značajniji rezultat je kod redovnih studenata treće godine kojih se 37% ne može odlučiti jesu li zadovoljni tim segmentom društvenog života na fakultetu ili nisu.

Gotovo da nema studenata koji se osjećaju osamljeni. Izvanredni studenti prve godine osjećaju se nešto osamljeniji (20%) dok su studenti treće godine, pogotovo izvanredni, ti koji se osjećaju najmanje osamljeni. Rezultati ukazuju na različitosti u socijalnoj prilagodbi, ali na općenito dobru socijalnu prilagodbu.

Vrlo je visok postotak studenata koji smatraju da imaju dovoljno socijalnih vještina za dobro snalaženje u fakultetskom okružju (79% svih studenata) i nema razlike u rezultatima ovisno o redovnom ili izvanrednom studiju.

Većina studenata zadovoljna je društvenim životom na fakultetu, pogotovo redovni studenti treće godine (80%) koji su se, što je za pretpostaviti, već dobro upoznali i ostvarili brojne socijalne kontakte. Vrlo su zadovoljni i redovni studenti prve godine (69%) što ukazuje na to da, iako je riječ o "brucošima", svi su se manje više "dobro snašli" i ostvarili kontakte jedni s drugima. Izvanredni studenti obje godine imaju slične rezultate i manje su zadovoljni. Mogući razlog je činjenica da provode na fakultetu manje vremena (nastava se održava svaki drugi tjedan, op.a.). Dobiveni rezultati u skladu su s rezultatima procjene uključenosti u društvene aktivnosti.

Zanimljivi rezultati dobiveni su na čestici koja detektira procjenu razine razlikovanja u odnosu na druge studente na fakultetu. Kod redovnih studenata prve godine tu nalazimo normalnu Gaussovu krivulju. Kod izvanrednih treće godine je slična situacija (46% je neodlučno), ali čak 33% aspotlutno negira mogućnost da se razlikuje od drugih studenata. Međutim čak 37% redovnih studenata treće godine smatra da se razlikuje od drugih studenata.

VERN-ovi studenti opušteni su u prisustvu drugih na fakultetu (oko 80% svih), ali zamjećuje se da je taj postotak nešto niži kod redovnih „brucoša“ (64%) što je normalno i za očekivati s obzirom na to da su to mladi ljudi, tek izašli iz srednje škole i počeli sa studijem.

U prikazu procjene bliskih društvenih odnosa na fakultetu, može se uočiti porast kontakata kod

studenata treće godine. Rezultati studenata prve godine pokazuju manji postotak bliskih društvenih odnosa na fakultetu (46-50%). Izvanredni studenti prve godine studija odgovorili su čak 20% - „uopće se ne odnosi na mene” (većina su zaposleni, rjeđe borave na fakultetu, relativno kratko vrijeme su zajedno što upućuje na malu vjerojatnost za ostvarivanjem bliskih kontakata). Istovremeno, potreba za brojem bliskih osoba (poznika i prijatelja) na fakultetu u većoj se mjeri također zadovoljava s vremenom (s godinama studija). Studenti treće godine (75-96%) imaju više bliskih kontakata nego studenti prve godine jer imaju češću priliku za ostvarivanjem takve vrste odnosa, što je u skladu s rezultatima o zadovoljstvu društvenim odnosima na fakultetu i rezultatima procjene broja bliskih odnosa.

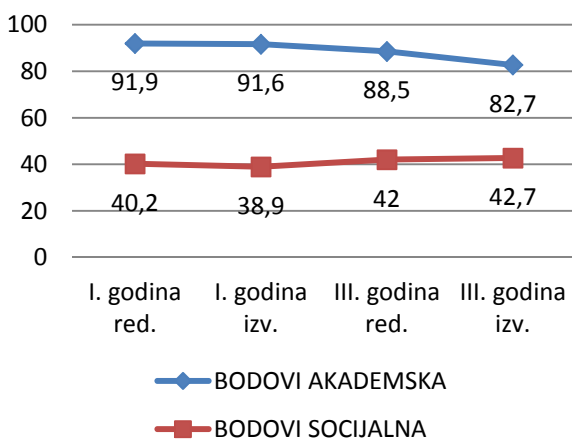
7. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA O OPĆOJ PRILAGODBI

Totalni raspon bodova po ispitaniku na skali opće prilagodbe (akademske i socijalne zajedno) kreće se od 36 do 180. U smislu da upitnik sadrži 36 tvrdnji, i skalu procjene od 1 do 5 što istovremeno znači da je najmanji broj bodova koje je ispitanik/ica mogao ostvariti 36, a najveći 180.

Od 36 postojećih tvrdnji, 25 tvrdnji pripada kategoriji akademske prilagodbe, a 11 tvrdnji socijalnoj prilagodbi. Shodno tome, mogući raspon bodova po ispitaniku po kategorijama prilagodbe je:

1. Akademska prilagodba - od 25 do 125 bodova
2. Socijalna prilagodba - od 11 do 55 bodova

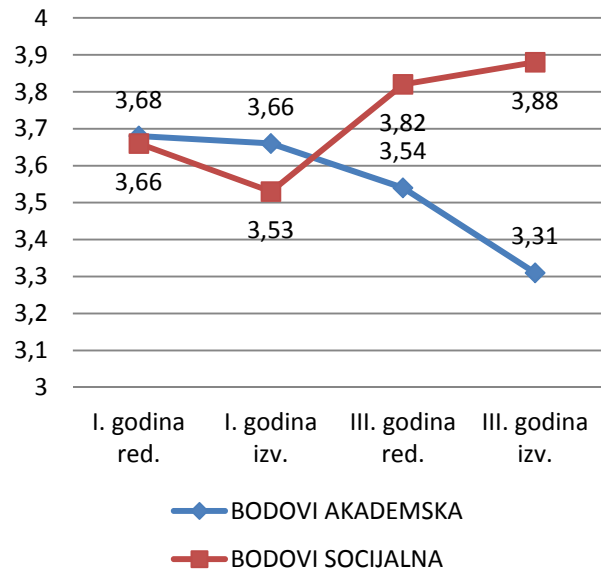
Sl. 1. Prosječan broj bodova po ispitaniku po kategoriji prilagodbe

Izvor: samostalni rad autorica

Kako bi se dobio prosječan broj bodova po ispitaniku, po aspektu prilagodbe, za sve četiri grupe ispitanika, zbrojen je ukupan broj bodova (za akademsku i za socijalnu prilagodbu posebno) i podijeljen je s brojem ispitanika unutar svake grupe (prva godina redovni, prva godina izvanredni, treća godina redovni i treća godina izvanredni).

Sl. 2. Prosječan broj bodova po ispitaniku po kategoriji po čestici

Izvor: samostalni rad autorica

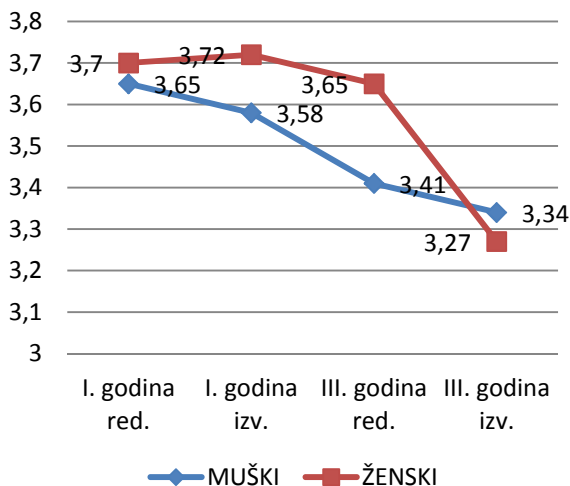
Shodno činjenici da obje vrste prilagodbe imaju različit broj pripadajućih tvrdnji (akademska 25 čestica, a socijalna njih 11), da bismo ih mogli komparirati, dodatno smo podijelili prosječan broj bodova po ispitaniku po kategoriji prilagodbe s postojećim brojem tvrdnji za svaku kategoriju.

Iz slike 1. vidljivo je da su prosječni rezultati na akademskoj prilagodbi između 82,7 do 91,9 bodova (mogući raspon je od 25 do 125 bodova) što ukazuje na vrlo dobru akademsku prilagodbu studenata VERN'a, uz napomenu da su studenti prilagođeniji studiju u akademskom smislu na početku studiranja nego što su to na trećoj godini. Iz slike 2. vidljivo je da akademska prilagodba neznatno opada od I. do III. godine studija, odnosno da je najmanja kod izvanrednih studenata III. godine studija (varira od 3,31 do 3,68). Neznatan padajući trend akademske prilagodbe svakako je zanimljiva činjenica čije bismo uzroke mogli ispitati nekim daljnjim istraživanjima.

Ujedno, slika 1. prikazuje da su prosječni rezultati socijalne prilagodbe između 38,9 i 42,7 bodova (mogući raspon je od 11 do 55 bodova) što pokazuje da je socijalna prilagodba studenata VERN'a prilično zadovoljavajuća, uz napomenu da su izvanredni studenti prve godine neznatno lošije socijalno prilagođeni od ostalih. Nadalje, iz slike 2. vidljivo je da socijalna prilagodba ima tendenciju rasta s godinama studija, i kod redovnih i kod izvanrednih studenata. Dobiveni rezultati u skladu su s očekivanjima da će broj, kvaliteta i razina društvenih kontakata među studentima rasti s godinama studija.

Uzimajući u obzir oba promatrana aspekta prilagodbe, čini se da su studenti Veleučilišta VERN' dobro prilagođeni jer u prosječnim ocjenama prilagodbe zamjećujemo samo fine razlike. Kako bi se dodatno konkretiziralo eventualno postojanje razlika u prilagodbi studenata/ica, htjelo se provjeriti postoje li razlike u aspektima prilagodbe s obzirom na spol ispitanika.

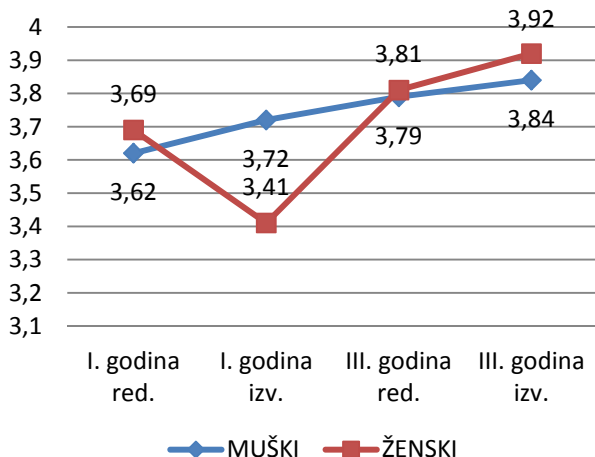
Sl. 3. Akademska prilagodba prema spolu

Izvor: samostalni rad autorica

Studentice ostvaruju više prosječne rezultate u aspektu akademske prilagodbe od studenata, s tim da je veća razlika po spolu vidljiva na prvoj godini izvanrednog studija i trećoj godini redovnog studija (vidi sliku 3.). U svakom slučaju, bez obzira na spol, akademska prilagodba ima tendenciju opadanja s prelaskom na višu godinu studija.

Sl. 4. Socijalna prilagodba prema spolu

Izvor: samostalni rad autorica

Socijalna prilagodba prema varijabli spola (slika 4.) ne pokazuje neke značajne razlike između studenata i studentica i kod svih ima tendenciju rasta s godinama studiranja, no studentice prve godine izvanrednog studija imaju značajno nižu socijalnu prilagodbu od ostalih. Daljnjim

istraživanjima moglo bi se provjeriti što je tome uzrok, moguće je da je ta činjenica uvjetovana većim brojem uloga koje te studentice imaju u životu (studentica, supruga, majka i zaposlena žena).

Analizom dobivenih rezultata, mogli bismo zaključiti da su studenti VERN-a dobro prilagođeni na studij jer je prosječan broj dobivenih bodova relativno visok, odnosno u prosječnim ocjenama na oba kriterija (akademske i socijalne prilagodbe) zamjećujemo tek fine razlike. Uspoređujući varijablu prosječnih ocjena prilagodbe s varijablom spola, vidljivo je da akademska prilagodba ima tendenciju opadanja s prelaskom na višu godinu studija, neovisno o spolu, no interesantno je što studentice prve godine izvanrednog studija imaju nižu socijalnu prilagodbu od ostalih.

LITERATURA

1. Abe, J., Talbot, D., Geelhoed, R. (1998.): Effects of a Peer Program on International Student Adjustment, *Journal of College Student Development*, Vol.39, No 6 *Higher Education Management* 12 (2), str.65-80.
2. Baker, R. (2002.): Research with the Student Adaptation to College Questionnaire (SACQ), pronađeno u travnju 2012. na internet adresi www.mtholyoke.edu/courses/shilkret/baker/BakerSACQ.MS.doc
3. Baker, R., Siryk, B. (1999): Student Adaptation to College Questionnaire Manual, Los Angeles, Western Psychological Services
4. Bezinović, P., Pokrajac-buljan, A., Smojver S., Živčić-Bećirević, I. (1998): Struktura i zastupljenost dominantnih psiholoških problema u studentskoj populaciji, *Društvena istraživanja*, Zagreb, GOD 7, BR.4-5
5. DeBerard S. (2004): Predictors of academic achievement and retention among college freshmen: a longitudinal study, *College Student Journal*, pronađeno u ožujku 2012. na www.findarticles.com/p/articles/mi
6. Gerdes H., Mallinckrodt B.(1994): Emotional, Social and Academic Adjustment of College Students: A Longitudinal Study of Retention, *Journal of Counseling and Development*, Vol. 72
7. Pritchard M., Wilson G., Yamnitz B.(2007):What Predicts Adjustment among College Students? A Longitudinal Panel Study, *Journal of American College Health*, 56
8. Sadri, G., Marcoulides G. (1997): An examination of academic and occupational stress in the USA, *International journal of Educational Management*, 11/1, MCB University Press
9. Šverko B. i dr.(2008): Psihologija, Školska knjiga, Zagreb, str. 120
10. Živčić-Bećirević I., Smojver-Ažić S., Kukić M., Jasprica S.(2007): Akademska, socijalna i emocionalna prilagodba na studij s obzirom na spol, godinu studija i promjenu mjesta boravka, *Psihologijske teme*, 16/1